

Record de Santiago Pey

Heribert Barrera

Amb en Santiago teníem la mateixa edat i ens vam conèixer, anant encara amb calça curta, quan vam començar a estudiar el batxillerat a l'Institut Balmes. Això era durant la dictadura de Primo de Rivera, i com que aleshores no hi havia a Barcelona cap altre institut, els qui vam començar aquell primer curs sobrepassàvem el centenar. Tot i això, amb ell i uns quants més, ens vam fer de seguida molt amics, i, com que coincidíem en moltes coses, l'amistat es va anar enfondint i amb els anys esdevingué un profundíssim afecte. Des d'aleshores al món s'han capgirat moltes coses, però res no va enterbolir mai la nostra afecció, que durà tant com les nostres vides.

Després d'estudiar tot el batxillerat junts, en 1934 vam entrar també alhora a la Universitat, la primera universitat autònoma; ell per fer-hi Dret, jo per estudiar Química. En acabar el primer curs, en Santiago va decidir d'abandonar els estudis de Dret, que havia emprès a contracor, segurament per complaure la família; i per més que ja havia començat a fer pràctiques al despatx de Joaquim Armisen, es va llançar amb gran delit a estudiar Filosofia i Lletres, que era el que li agradava. Recordo encara el fervor amb què ens parlava, als amics, dels seus professors i del que anava aprenent en aquella Facultat, emblemàtica des de molts punts de vista del que hauria pogut ser una universitat catalana i moderna.

Aquells dos anys del Bienni Negre –de l'octubre del 34 a la primavera del 36– foren especialment moguts, en la Universitat de Barcelona. Amb en Santiago coincidíem, com era de preveure, als rengles del Bloc Escolar Nacionalista i, per tant, en les baralles amb els falangistes; però, com que les nostres respectives facultats compartien el mateix edifici, la nostra relació no es va refredar mai.

Ben aviat la guerra interrompé els nostres estudis. En Santiago va ser alumne d'una de les primeres promocions de l'Escola de Guerra que la

Generalitat va organitzar, i en va sortir tinent d'artilleria. Destinat al Front de l'Est, va passar-hi tota la guerra. Molt poc abans del final va ser fet presoner pels italians i segurament per això no va fer cap a l'exili. Però el fet que el fessin presoner no va significar que es donés per vençut. Durant els primers anys del Front Nacional la seva activitat de resistent –junt amb el seu cunyat, en Joan Grau– va ser particularment intensa. Va participar, també, en els intents de reagrupar els quadres militars de l'exèrcit de la República i, d'una manera o altra, de fet mai no va abandonar la lluita.

Encara que sigui artificiosos voler reduir a un tret característic la complexitat d'una persona, m'atreviria a dir que en Santiago es va distingir sempre per la passió amb què es va lliurar a tot el que estimava i a tot el que feia. En Santiago va ser tota la vida un entusiasta: entusiasta de la seva família, de la seva muller, la Mercè, i dels seus fills; i entusiasta de les diverses feines a què es va dedicar: editor, decorador, dissenyador, comerciant de mobles, professor a l'Escola Massana... I, sobretot, entusiasta de la filologia catalana, que va estudiar, primer a la Universitat, i després, pel seu compte, estimulat pel Dr. Jordi Rubió. És al servei de la nostra llengua que en Santiago va projectar sobretot el seu irrenunciable patriotisme. I és el seu entusiasme per la llengua el que el va conduir al que va ser la gran afició de la seva vida: els diccionaris.

Autor d'un molt apreciat *Diccionari de sinònims i antònims*, que es

va reeditar moltes vegades, la seva gran il·lusió era fer una gran enciclopèdia del lèxic català, ordenada d'una manera lògica, on les paraules –superant la simple alfabetització– s'anessin agrupant al voltant d'uns conceptes de base. A la tasca d'elaborar aquesta magna obra va dedicar-hi gran part de la seva vida i s'hi submergí d'una manera pràcticament exclusiva després de la seva jubilació com a ensenyant.

Malauradament, el temps li ha mancat per a enllestir-la, la mort se l'ha endut –el passat mes d'abril– quan tenia ja a punt de publicació una ampliació, amb nous plantejaments, del *Diccionari de sinònims* i la part corresponent a *moble* de l'*Enciclopèdia temàtica* en projecte. Les altres parts de l'enciclopèdia han quedat inacabades, però probablement el treball està prou avançat perquè no sigui impossible reprendre'l i completar-lo en el que calgui. Tots els qui han vist de prop la feina ja feta, coincideixen a considerarla d'un enorme interès, sobretot per a salvar de l'oblit un devessall de mots relacionats amb eines i oficis que les tecnologies modernes han deixat fora d'ús. Tant de bo que l'enorme treball d'en Santiago no quedi desaprofitat. Intentar que es prossegueixi i es culmini és el millor homenatge que tots els seus amics podem retre-li.

A la meua edat puc dir, com en Josep Carner en un magnífic sonet, que «cada any que passa m'entotsolo més». La mort d'en Santiago Pey m'ha deixat una mica més sol. Darrerament no ens vèiem gaire sovint, però ens sentíem sempre pròxims l'un de l'altre. El trobaré a faltar molt i molt. ♦